

Faprés és ólombetű Vizsolyban

Faludi Viktória

Távol a főváros forgatagától, a hajdan forgalmas kereskedelmi központ, Vizsoly háromnapos rendezvénysorozattal ünnepelte a Vizsolyi Biblia megjelenésének 420 éves jubileumát. Az ország minden tájáról, sőt még a határon túlról is érkeztek vendégek Vizsolyba. A falunapokkal egy időben „A fogadó az öreg nyomdászhoz” portáján megrendezett ünnepség keretében az első ólombetű kiöntését Timkó György végezte. Lapunk olvasóinak nem kell őt bemutatnunk, hosszú éveken át számos szakmatörténeti cikkel gazdagította folyóiratun-

kat. Gyuri bácsi szakmai támogatásával jutott el a Daruka Mihály nevével fémjelzett társaság ahhoz a nevezetes ponthoz, hogy a Vizsolyi Biblia kézi erővel történő nyomtatásához szükséges ólombetűk előállításához kezdhesse- nek. A betűkhöz a patricát Gáspár Pál Szilveszter vésnök készítette, aki szintén nagy elkötelezettséggel áll a Biblia újbóli kinyomtatásának nemes küldetéséhez. A tervek szerint mindössze kétszáz példányban készül a hasonmás kiadvány, melynek kivitelezéséhez szedőket keresnek.

A betűöntést figyelő közönség

Timkó György az első ólombetű öntése közben

Sándor Gábor asztalosmester, a prés kivitelezője

Daruka Mihály és Pesti Sándor

Emléktábla a Vendéglő az Öregnyomdászhoz falán

Az első betű ünnepélyes kiöntése után interaktív történelmi színdarab keretében elevenedett fel Daruka Mihály vezényletével a Vizsolyi Biblia nyomtatásának története, melyben Mantskovits Bálintot Pesti Sándor alakította.

Tavalyi látogatásunk óta a református templomban őrzött Biblia mellett egy gyönyörű tölgyfaprés is helyet kapott. A prést Sándor Géza asztalosmester készítette. A szemet gyönyörködtető berendezésről nem tudjuk, pontosan mennyire felel meg a hiteles korabeli prések paramétereinek, mindenesetre rendkívül impozáns és precíz szerkezet, ami a látogatók számára kézzelfoghatóvá teszi a Biblia

Vizsolyi református templom

nyomtatásának elvét. Ennyi becses történelmi emlék és látványosság feltétlen megérdemli, hogy minél több nyomdász zárandokoljon el Vizsolyba azok megtekintésére!

A Károli Biblia vagy Károli-féle Biblia, ismertebb nevén a Vizsolyi Biblia volt az első teljesen magyar nyelvre lefordított biblia. A fordítást Károli Gáspár és lelkészársai végezték, a könyv kinyomtatásában pedig Mantskovits Bálint nyomdász segítkezett.

A Biblia teljes magyar fordítását és kinyomtatását Bornemisza Péter már korábban tervbe vette, amikor Mantskovits még nála dolgozott, erről 1580. február 18-án kelt levelének utóirata tanúskodik. A Szentírást Károli Gáspár református esperes, gönci lelkész fordította le, a munkálatoknak 1586-ban kezdett neki. Három év múlva el is készült a teljes fordítás. Károlyi három év alatt egyedül nem fordíthatta le az egész Bibliát; a fordítás nyelvének vizsgálata arra vall, hogy legalább három segítő-társa volt. Az Újtestamentum nyelvileg egységesnek látszik, ebből valószínűsíthető, hogy ezt a részt teljes egészében Károli fordította. A nyomtatást 1589. február 18-án kezdte meg a lengyel származású Mantskovits Bálint vezetésével, aki a nagy feladathoz Németalföldről hozatta a betűket, a papírt pedig Lengyelországból szerezték be. Mantskovits a nyomdáját Galgócról helyezte át Vizsolyba. A nyomtatás elkezdésekor még nem készült el a teljes fordítás, ezért Károlyi kézíratait az akkori gönci diákok – köztük Szenczi Molnár Albert – lapokként, gyalogszerrel hordták Vizsolyba.

1589. március 3-án Ernő főherceg és a királyi titkár, Faustus Verantius arról írt a szepesi kamarának, hogy Vizsolyban régi naptárt és más hasonló könyveket nyomtatnak, ezért Rákóczi Zsigmond segítségével betűit és könyveit kobozzák el. Rákóczi Zsigmond március 26-án a szepesi kamarán keresztül kérte, hogy engedjék meg a Biblia nyomtatását befejezni, és tagadta, hogy a nyomdász naptárnyomtatással foglalkozik. Rákóczi Vizsoly földesura volt, aki akkoriban még olyan kedvelt volt Bécsben, hogy meg tudta akadályozni a nyomtatás leállítását. További pártfogók voltak még: Ecsedi Báthori István országbíró, híres imádságíró, valamint Drugeth Bálint – Ecsedi Báthori István sógora – zempléni főispán és Magócsy Gáspár földbirtokos. A nyomtatást 1590. július 20-án fejezték be. Az eltelt egy év és öt hónap alatt 700–800 példányt nyomtattak.

Forrás: Wikipedia